

Teologiska Högskolan, STOCKHOLM
Uppsats: Historisk- / systematisk teologi, 10 poäng
Handledare: Anne-Louise Eriksson

Kvinnligt
ledarskap
i
Svensk
Pingströrelse

THS III

Kerstin Samuelsson;

Tel. 08-317561
Stockholm 1997-01-13

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning

1.1 Bakgrund .....

s.3

1.2 Syfte - Metod - Disposition.....	s.3
1.3 Beskrivning av materialet	s.4
1.4 Forskningsöversikt	s.4
2. Kvinnoforskning	
2.1 Behövs kvinnoforskning?.....	s.5
2.2 Hirdmans teori	s.5
2.3 Genuskontrakt upprättas	s.6
3. Kvinnors roll i Svensk Pingströrelse	
3.1 Avhandlingen	s.7
3.2 Kvinnor som förkunnare	s.7
3.3 Ledarskapet i Pingströrelsen fram till år 1970.....	s.8
3.4 Förändrad praxis öppnar för kvinnor.....	s.8
3.5 Beskrivning av kvinnodebatten från 1978 -1995.....	s.9
3.6 Kvinnliga missionsarbetare och kvinnors situation i olika länder	s.10
3.7 Kvinnor i debatten	s.11
3.8 Analys av debatten	s.12
4. Beskrivning av kvinnors ledarfunktioner i Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad åren 1918-1995	
4.1 Materialet	s.13
4.2 Förhistoria i Färlöv/Vinnö åren 1896 -1917	s.13
4.3 Betaniaförsamlingen, Vinnö, blir en "fri församling" åren 1918 -1940	s.14
4.4 Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad åren 1918 -1940	s.15
4.5 Kvinnors fortsatta uppgifter, åren 1941-1995	s.16
4.6 Anställda kvinnor.....	s.16
4.7 Styrelseledamöter, äldste och diakoner	s.17
5. Enkät till 1996 års kvinnliga föreståndare och ordförande	
5.1 Enkätredovisning - statistik	s.18
5.2 Församlingar med kvinnliga föreståndare.....	s.18
5.3 Föreståndarnas tjänst	s.18
5.4 Andras förväntningar och egna önskemål om uppgiften.....	s.19
5.5 Enkätanalys.....	s.20
6. Sammanfattning och slutsats	s.20
Käll- och litteraturförteckning	s.23
Bilaga - Enkäten	s.25

Kvinnligt ledarskap i Svensk Pingströrelse

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Under årens lopp har jag mött och hört talas om kvinnor som betytt mycket för Pingströrelsens framväxt, inte minst under pionjärtider i Sverige och i missionsarbete i

olika länder. Flera har också varit tongivande i barn och ungdomsarbete, samt i sociala/diakonala enga-gemang bland äldre och sjuka.

Själv tillhör jag tredje generationens pingstvännen och har under närmare 20 år arbetat i flera pingstförsamlingar - i barn och ungdomsarbete, förkunnar- och ledartjänster i Sverige och utlandet. Jag avslutade min senaste tjänst år 1992, mitt i en tid då de frågor jag nu kommer att ta upp var högaktuella.

Även om kvinnor alltid haft tillträde att predika och undervisa inom Pingströrelsen så har de inte varit med och tjänat vid dop och nattvardsfirande, vilket inte har sin grund i någon uttalad sakraments- eller ämbetssyn, lik den i Svenska Kyrkan, utan i en praxis som haft dålig teologisk grund. Under de senaste 10-15 åren har dock praxis ändrats i detta avseende på många platser i landet. Plötsligt har kvinnor fått vara med vid dop och nattvard, även nu utan någon nämnvärd teologisk reflektion. Jag kan berätta att vid 1996 års Nyhemsvecka och Lapplandsvecka, som är Pingströrelsens regionala årskonferenser, ledde kvinnor för första gången nattvardsfirandet. Kvinnor har inte heller varit med i det formella ledarskapet, som äldste eller styrelseleda-möter. Eftersom ledande män inom Pingströrelsen har ansett att församlingsföreståndaren också ska vara äldste, har det därmed varit otänkbart att en kvinna skulle kunna vara församlingsföreståndare. Inte förrän 1980 började den första kvinnliga församlingsföreståndaren i Gileadförsamlingen, Göteborg. Men det dröjde sedan till 90-talet innan det blev mera accepterat. Enligt Pingströrelsens årsbok 1996 finns nu 18 stycken.

1.2 Syfte - Metod - Disposition

Syftet med min uppsats är att ge en beskrivning av hur kvinnors ledarfunktioner behandlats och vuxit fram i Svensk Pingströrelse. Vilka får vara ledare och i vilka funktioner finns de med? Är uppgiften tydligt uttalad och bekräftad genom ex. avskiljning, dvs. en förbönsakt (och eventuellt löfte om tystnadsplikt) så att både den som berörs och församlingen hon tjänar, vet vad som gäller?

Min metod är att göra en analys av tre olika material jag haft tillgång till:

1. avhandling som beskriver kvinnors roll i Svensk Pingströrelse i stort
2. en församlings process i frågan om kvinnors delaktighet
3. enkätundersökning av Pingströrelsens kvinnliga föreståndare 1996

Som mitt analysredskap kommer jag att använda Yvonne Hirdmans teori om "genuskontrakt".

Dispositionen: Uppsatsen börjar med en presentation av vad kvinnoforskning innebär och då i synnerhet Hirdmans teori om "genuskontrakt". Därefter följer, utifrån min uppsats syfte, en beskrivning av Nils-Olov Nilssons avhandling, mina upptäckter i Filadelfiaförsamlingens i Kristanstad arkiv, samt en redovisning av enkätundersökningen. Parallellt med denna beskrivning vill jag försöka att tillämpa Hirdmans teori på det jag lägger märke till. Slutligen kommer jag att göra en sammanfattning och slutsats av mina iakttagelser.

1.3 Beskrivning av materialet

- Avhandlingen - "Contextualization and literalism in the female debate in the Swedish and Norwegian Pentecostal movements 1978-1995." av fil. dr. Nils-Olov Nilsson ger en historisk tillbakablick på kvinnors roll i Pingströrelsen, men främst en beskrivning och analys av debatten om kvinnligt ledarskap mellan åren 1978-1995. Eftersom debatten i Sverige och Norge pågått ganska parallellt beskriver han båda ländernas process. För min del väljer jag att koncentrera mig på Sverige, men med något exempel ifrån vårt grannland.
- Filadelfiaförsamlingen i Kristianstad blir ett exempel på hur en enskild församling sett på frågan om kvinnligt ledarskap. Jag har haft tillgång till församlingens arkiv. Utifrån att det kan vara känsligt att gå in i sådant material, valde jag att gå till

Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad, som jag under snart 20 år haft en nära kontakt med. Den har välvilligt ställt upp och gett mig tillträde till arkivet. Riktlinjer har skrivits, vilket innebär att de bl.a. fått läsa materialet innan det är färdigt, för kännedom men inte korrigerig. Eftersom Beta-niaförsamlingen, Vinnö, gick in i församlingen i Kristianstad år 1940, fanns också material därifrån. Vinnö och därmed Färlövs Missionsförsamling, som församlingen hette då den startade, bildades redan 1896. Materialet sträcker sig alltså ända från 1896. Jag har valt att i första hand använda mig av årsberättelser, men jag har även haft tillgång till styrelse-, äldstekårs- och församlingsmötesprotokoll. Protokollen är uteslutande sk. besluts-protokoll och därför har det inte varit enkelt att följa de diskussioner som föregått beslutet. För att komplettera uppgifterna från främst 1920-30 -talet har jag intervjuat en 94-årig medlem, Judit Johansson, som döptes i Vinnö 1918 och alltså var med under dessa decennier. Intervjun genomfördes och bandades den 28 november 1996.

- I vecka 45 skickade jag ut en enkät till de kvinnor, som i "Pingströrelsens Årsbok 1996" fanns nämnda som föreståndare eller ordförande. Jag ville därmed få en bild av vilka som arbetar som kvinnliga föreståndare och under vilka förhållanden de gör det. Se bilaga. Det fanns ett frankerat svarskuvert medskickat. Om personen inte ville vara med, bad jag vederbörande att skicka tillbaka enkäten obesvarad. Jag skickade enkäten till 21 personer och fick svar från 17, vilka alla besvarat frågorna. Någon påminnelse har inte skickats.

1.4 Forskningsöversikt

Det har inte skrivit så mycket om kvinnors situation i Svensk Pingströrelse. Den enda bok som enbart behandlar detta ämne är Wasti Feldt - Johanssons bok, från 1979, "Kvinnan i frikyrkan" (W. Feldt-Johansson, 1979), vilken tar upp kvinnan som ledare i församlingen. Våren 1975 skrev Bertil Carlsson en bok om organisationer och beslutsprocesser i Svensk Pingströrelse, där han bl.a. påtalade att endast 4,8 %, dvs. 17 kvinnor fanns med i styrelser i rörelsens gemensamma organ, ex. inom mission och massmedia. Dessa få 4,8% representerar Pingstförsamlingarnas 65% kvinnor (Carlsson, 1975, sidan 106). Lars Samuelsson och Alf Lindberg har gjort var sin avhandling som behandlar Pingströrelsen. Samuelsson fokuserar väckelsebygden i Lycksele, där både kvinnor och män arbetade (L.Samuelsson, 1983), medan Lindberg går in på utbildningen inom rörelsen, Lewi Pethrus ideologiska roll, samt de kvinnliga förkunnarnas situation (A. Lindberg, 1991). På 90-talet kom böcker av två tongivande pastorer i rörelsen, vilka tog upp kvinnors roll i församlingen, Jack-Tommy Ardenfors, "Bryt ny mark" (J-T Ardenfors, 1993) och Björne Erixon "Låt riket komma (mer)!" (B. Erixon, 1996). Ardenfors är något försiktig i sina uttalanden om att ha kvinnor i äldstefunktionen, men ser inget hinder då det gäller att låta kvinnor vara med i församlingens styrelse och ledning, exempelvis som diakoner. Kan det vara så att hans egna döttrar gett honom en ny syn på kvinnan som pastor och ledare? Han berättar nämligen att omgivning-en ser det naturligt att hans söner ska "gå i fars fotspår", men ingen nämner enligt honom själv, att det faktiskt skulle vara lika naturligt att döttrarna skulle kunna bli pastorer. (Ardenfors, s.110). Erixon går teologiskt igenom frågan om kvinnans tjänst . Han säger bl.a. att

" jag ser de texter i Nya Testamentet, som kan tolkas som restriktioner för kvinnors tjänst, utifrån texter som tecknar bilden av allas fulla delaktighet i både frälsning och tjänst" (Eri-xon, s.145).

Två kvinnliga studenter med bakgrund i Pingströrelsen, har skrivit uppsatser som tagit upp kvinnors situation i Pingströrelsen. Rose-Marie Brandin, på Örebro Missionskola år 1979 och Charlotte Ljunghag, Teologiska Högskolan Stockholm år 1995. Ljunghag fokuserade t.ex. vilken typ av tjänster de kvinnliga studenterna fått efter Brommaskolan, en av Pingst-rörelsens tvååriga bibelskolor.

2. Kvinnoforskning

2.1 Behövs kvinnoforskning?

Eftersom kvinnoforskning är en ganska ny vetenskaplig gren och långt ifrån enhetlig, utan mycket mångfacetterad och komplex, är den också omdiskuterad bland både män och kvinnor. Att kvinnoforskning behövs är nog de flesta överens om, om man då menar en forskning som beskriver kvinnors situation i historien etc. Men frågan om kvinnoforskning blir mer brännande om man dessutom vill studera män och kvinnors olika förutsättningar till maktpositioner i samhället eller kyrkan, utifrån de strukturer, som byggts upp där. Kvinno-forskare använder många benämningar på sin forskning, vilket kan verka förvirrande och splittrande. Exempelvis är feministisk forskning en mera laddad benämning än kvinnoforskning. Detta beror på att ordet feminist i många öron fått en negativ klang. Målet för de flesta kvinnoforskare är att synliggöra kvinnors liv och närvaro, att beskriva män och kvinnors olika förutsättningar att utöva makt (Eriksson, 1995, s. 43).

De sista 10 -15 åren har mitt eget intresse för att ta reda på vad kvinnor gjort och gör ökat - inte minst i den kyrka där jag växt upp. Upprinnelsen till mitt intresse var att nya förväntning-ar ställdes på mig ifrån den församling jag nu tillhör, nämligen Filadelfiaförsamlingen, Stock-holm. Förväntningar att exempelvis vara med och dela ut nattvard, döpa etc. För mig var det inte självklart. Jag hade aldrig vare sig döpt eller delat ut nattvard, vilket i sig utgjorde ett hinder. Skulle jag klara av det och hur ville jag i så fall utföra det? Dessutom hade jag uppfattat att utifrån den rådande bibeltolkningen var det inte accepterat för mig som kvinna att göra det. Inte så mycket utifrån bibelstudier, utan mer utifrån praktiken, där de kvinnliga förebilderna var få, medan de manliga var många. Detta tillsammans med att jag vid denna tid mötte ett flertal missionärer och kvinnliga pastorer från andra länder gjorde att jag kände det nödvändigt att sätta mig in i frågan om kvinnors situation, men också den grund utifrån vilken de agerade. Handlade det om tradition eller teologi, eller kanske både och?

2.2 Hirdmans teori.

Yvonne Hirdman är en av de historiker i Sverige som varit med och utarbetat redskap och begrepp för att beskriva vad som händer i relationen mellan man - kvinna. I början av sin artikel i "Kvinnovetenskaplig tidskrift" refererar Hirdman till Simone de Beauvoir, som "tror att för att klargöra kvinnans ställning ligger kvinnorna bäst till . Det är inte något mystiskt väsen, som tvingar män och kvinnor till ärlighet eller oärlighet. Det är deras situation som mer eller mindre gör dem benägna att efterforska sanningen"(Hirdman, 1988, s. 49).

Hirdman menar att det är lätt att vi hamnar i uppdelningsfällan där mannen är stark och kvinnan svag, där vi talar om manskultur kontra kvinnonatur, där mannen är den görande och kvinnan den varande. Istället vill Hirdman att koncentrationen ska gå över till ett meningsskapande och ett systemskapande. Detta systemskapande skulle då kunna styra undan dessa antingen eller, "dessa manligt och kvinnligt", och bidra till att undvika reproduktion av abstrakta, osynliga system (Hirdman, s. 61).

2.3 Genuskontrakt upprättas

Det förekommer flera begrepp då det gäller att beskriva och förklara vad män och kvinnor gör. Hirdman väljer att använda "genussystem", vilket hon ser som en process från begreppet "könsroll", via "socialt kön", till "genus". Hon menar alltså att det ligger en typ av systematisering i själva ordet. Detta ska förstås som en dynamisk struktur, en beteckning av processer, fenomen, föreställningar och förväntningar, vilka bildar ett nätverk som ger upphov till ett slags mönster och regelbundenheter. Dessa mönster, "lagar" eller "logiker", (Hirdman varierar språkbruket mycket medvetet för att inte låsa fast tanken hos sina läsare och sig själv, utan låta dem leva vidare konstruktivt.) delar hon upp i två kategorier, nämligen

1) dikotomin, dvs isärhållandets tabu, där det inte bör sammanblandas vad män,

respektive kvinnor gör

2) hierarkin, där mannen är norm. Männen är människorna som beskrivs och de utgör där-för det normala och allmängiltiga.

Isärhållandets tabu finns överallt, både då det gäller fysisk och psykologisk ordning. På så sätt struktureras sysslor, platser och egenskaper. Män respektive kvinnor vet vad de bör göra och uppför sig därför i förhållande till det. Den kunskapen överförs från den ena generationen till den andra och är alltså inget medfött. Mödrar lär sina döttrar och fäder sina söner. Vi lär oss att orientera oss i världen efter platser, sysslor och sorter, dvs män/kvinnor, vilket blir meningsskapande för oss. Det bör dock tilläggas att det är den som har makten som är den som formulerar förutsättningarna, vilket gäller både i vårt sätt att tänka utifrån arbetsfördelningen mellan könen, och socialiseringen dvs. inlärningen av hur vi ska uppföra oss "det ska böjas i tid, det som krokigt ska bli". En maktstruktur ligger alltså inbyggt i detta sätt att tänka och gäller för män såväl som för kvinnor. Men eftersom kvinnor har en lägre social status, måste man också ställa sig frågan vilken del kvinnor har i sitt eget förtryck? Kvinnor är medskapande och lika integrerade i systemet (Hirdman, s. 53).

Hirdman säger sig se att varje samhälle och varje tid har sitt genuskontrakt. Detta får inte förstås som ett köpslående, utan ligger mera på ett osynligt och abstrakt plan.

- På den kulturella, samhällliga nivån handlar det om en "idealtypsrelation", dvs. de föreställningar män och kvinnor har om hur de bör förhålla sig till varandra.
- Den institutionella och arbetsfördelningsnivån understryker också mycket konkreta spelregler för könen.
- På individnivån följs samma mönster, som kan liknas vid riktiga äktenskapskontrakt.

Genuskontrakten är alltså mycket konkreta och finns på olika nivåer och gör att män och kvinnor vet hur man handlar på arbetet, i kärleken, i sitt sätt att tala, klä och uppföra sig. Genom att tala om "genuskontrakt" får vi möjlighet, inte att sätta gränser men att tydliggöra vad män och kvinnor gör och få en förståelse för de osynliga regelsystemens existens. Det ger också en möjlighet att förstå hur den manliga normens primat uthärdats i historien. Maktstrategierna för män och kvinnor har varit och är än idag olika, men kan alltså förstås utifrån sk. "genuskontrakt".

Att tala om "genussystem" är för Hirdman inte ett sätt att göra kvinnan till ett "objekt" för forskning, utan att få begrepp för att beskriva "hela det mänskliga dramats historia, sedd ur detta fundamentala perspektiv" (Hirdman, s. 57). Att hitta en lösning för förändring är lättare sagt än gjort. De tillfällen i historien då män och kvinnor kunnat arbeta jämlikt, sida vid sida, är då de haft en gemensam fiende/övermakt att slåss mot, dvs. då männen gått ner på kvinnornas nivå och arbetat för rättvisa och fred. Men man kan också se, menar Hirdman, att då kvinnor gått in på manliga platser, går männen framåt mot nya områden. Kvinnorna är alltså alltid tre steg efter (Hirdman, s. 58).

"Genussystemen" har sett olika ut genom tiderna. I Sverige ser det idag ut som att platser-na, sysslorna och egenskaperna kan vara båda könen, men det är inte därmed sagt att de är det. Men "ju mer den intellektuella komponenten dominerar den biologiska, ju större möjligheter finns för förändring" (Hirdman, s. 59). Utbildning och kunskap är alltså ett sätt att överbrygga hindren.

3. Kvinnors roll i Svensk Pingströrelse

-

3.1 Avhandlingen

"Contextualization and literalism in the female debate in the Swedish and the Norwegian Pentecostal movements 1978 -1995".

Det finns alltså inte så mycket skrivet om kvinnors roll i Pingströrelsen och därför var det välkommet med en avhandling i ämnet, särskilt utifrån ledarskapsfrågan. Fil. Dr Nils-Olov Nilsson är väl insatt i Svensk Pingströrelse då han under 1987-95 var pastor i Pingstför-samlingen i Örebro. Han har också erfarenhet av missionsarbete, vilket även gett honom insyn i kvinnors situation i andra delar av världen.

Eftersom avhandlingen är på engelska och finns i en mycket begränsad upplaga har

den än så länge inte fått så stor spridning i Sverige. Den har fått bra recensioner, bl.a. av Inga-Märtha Ericsson, lärare på Örebro missionsskola (Ericsson, 1996, s.16). Hon anser att avhandlingen tar upp och beskriver debatten om kvinnor i Pingströrelsen men också ger en värdefull inblick i tolkningen av bibeltexter. Nilsson påvisar bl.a. säger Ericsson, att Pingst-rörelsen tyvärr valt att hämta sin influens från fundamentalistiska baptiströrelser i USA, framför de evangeliska och karismatiska, som exempelvis Assemblies of God.

Jag har än så länge inte sett att någon från Pingströrelsen recenserat avhandlingen. I följande kapitel refereras enbart till denna avhandling, om inget annat anges.

3.2 Kvinnor som förkunnare

När Pingströrelsen växte fram i början av 1900-talet var andliga manifestationer inte något ovanligt. Det har alltid funnits i den kristna kyrkans historia. Upplevelser av tungotal och pro-fetia hade dock tidigare setts som tillfälliga extasiska företeelser, men nu underströk pingst-rörelsens förkunnare att dessa upplevelser karaktäriserar ett andefyllt liv.

Mycket av framgången för Pingströrelsen, menar Nils-Olov Nilsson i sin avhandling, låg i alla de helhjärtade insatser som kvinnliga förkunnare gjorde under pionjärtiden. De hade mod att predika på platser där ingen manlig pingstpredikant varit tidigare. I Pingströrelsen hade de full frihet att predika evangelium för icke troende. I ryggen hade de en ny tolkning av pro-feten Joel, kap 2:28-31, "...över dem som är tjänare och tjänarinnor skall jag i de dagarna ut-gjuta min Ande." (Nilsson, s. 4). Karismatiken gav kvinnor en ny status, vilket jag tror, kan vara en av orsakerna till att många kvinnor drogs till rörelsen.

En liknande syn företrädde av Helgelseförbundet (HF), som var de första i Sverige med kvinnliga förkunnare. Redan 1886 skickades de första HF-evangelisterna ut, men inte förrän år 1965 ordinerades den första kvinnliga pastorn (s.1). Örebromissionen (ÖM), med John Ongman i spetsen för "Ongmans flickor", som de kallades, delade också denna uppfattning. Kvinnorna fick gärna vara med och sprida evangelium, men var inte tillåtna att som äldste eller församlingsföreståndare leda församlingar (s.4).

3.3 Ledarskapet i Pingströrelsens början till år 1970

Ledarskapet förändrades inte mycket från Pingströrelsens start fram till 1970. Församlings-ledningen bestod i de flesta fall av enbart manliga äldste och diakoner. De äldste hade blivit utvalda av de som sedan tidigare var äldste. Bibliskt stöd hämtade man bl.a. från Paulus första brev till Timoteus kapitel tre, där en äldstes kvalifikationer omnämns. De äldste förväntades att undervisa exempelvis i söndagsskolan, predika, själavårda, tjäna vid nattvarden och vid dop (s. 27). I många församlingar satt församlingens äldste framme på estraden som ett andligt och praktiskt stöd för föreståndaren. Detta bidrog till att de blev ett synligt, inflytelserikt ledarskap (s. 23). Äldstetjänsten var inte tidsbegränsad, utan sågs som en livslång tjänst. Endast om personen "föll i synd" och därmed förbrukat sitt förtroende, blev han skild från sin tjänst. Diakonerna hade ansvar för de mer praktiska frågorna. De var vaktmästare och kassörer och valdes oftast, till skillnad från äldste, på demokratiska vägar av församling-en på 1-2 år (s. 27). Det fanns alltså en klar gräns för vilka uppgifter kvinnor inte kunde överskrida, och detta på teologisk grund, dvs. utifrån den tolkning av Bibeln som man gjorde. Bibeln tolkades bokstavligt och något kontextuellt perspektiv fanns oftast inte med. Jag tycker dock att det är förvånande att kvinnor inte utsågs eller avskildes till diakoner, vilket Bibeln klart säger är möjligt, enligt Paulus första brev till Timoteus kapitel 3:8-13. Kan det vara så att man valde att inte poängtera de verserna? För att belysa detta citerar jag från en jubileumsskrift "riktlinjer för medlemmar i en biblisk församling". Här skriver församlingens dåvarande föreståndare "församlingen kallas Kristi kropp (Ef.1:22 - 23) och styres under den Helige Andes ledning av andedöpta män som Gud kallat till att tjäna i församlingen såsom föreståndare - äldste, diakoner o.s.v. efter som Ordet lärer (Tit. 1:5-8; Apg. 6; 1 Kor

12:28; Ef. 4:11-16)" (Sionförsamlingen i Hörby - 60 år, s. 6) . Medlemmarna uppmanades att noga läsa de anvisade bibelversarna, men observera att ovan nämnda bibelversar från 1 Tim 3 inte finns med. Riktlinjerna är alltså skrivna av församlingens föreståndare år 1928, då församlingen bildades. Ledaren talade om vilka som fick vara med.

3.4 Förändring av praxis öppnar för kvinnor

På 70-talet började det ske markanta förändringar. I exempelvis Cityförsamlingen, Stockholm, kom kvinnor med i styrelsen och tilläts att tjäna vid nattvarden. Detta exempel följdes av Västervik och Lund, berättar Nilsson på sid 32. Men inte förrän i början av 90-talet blev förändringarna mer allmänna i landet. Filadelfia, Stockholm är bara en i raden av församlingar som i början av 90-talet arbetade med hur man löser frågan med kvinnligt ledarskap. År 1986 fick församlingen sin första kvinnliga pastor, Christina Wåhlin, med särskilt ansvar i sjukhuskyrkan. Men trots denna tjänst var hon inte avskild som äldste och kunde därför inte delta i deras samlings utan bara i pastorsteamets (s. 90). Sten-Gunnar Hedin, vice föreståndare i församlingen, menar att "äldstebegreppet" är ett hinder för kvinnor att komma med i församlingsledningen. Därför borde man ändra ordet och lägga fokus på tjänandet och kalla ledarskapet för församlings-tjänare. Eftersom diskussionen anmärkningsvärt nog enligt Nilsson varit offentlig i tidningen DAGEN, har det varit klart, att alla i församlingens äldstekår inte delat denna uppfattning. Vidare funderar Nils-Olov Nilsson på om inte det nya begreppet församlingstjänare lätt kan förväxlas med diakon, som också kan betyda tjänare. Det skulle därför vara bättre att använda ordet församlingsledare (s. 35). Våren 1996 antog församlingen dock benämningen församlingstjänare, med förtydligandet äldste, diakoner och andra andliga tjänster, och där-med kan även kvinnor vara med i styrelsen. Än är inte detta förverkligat. Kvinnor finns med i det andliga ledarskapet, i församlingstjänarkåren, men inte i det juridiska ledarskapet (Fila-delfiaförsamlingen, Stockholms stadgar 1996, enligt § 4). Även pastorsrollen förändrades i början av 70-talet. Nu räckte det inte längre att vara en god talare, man behövde också vara en bra administratör, insatt i missionsfrågor, erfaren själavårdare och datorkunnig. De månadslånga bibelskolorna, som under åren fungerat som fortlöpande pastorsutbildning, förlängs till ett - två år på rörelsens olika folkhögskolor i ex. Stockholm, Göteborg och Vieback (Jönköping). Nu på 90-talet aktualiseras frågan om högre pastorsutbildning och samarbete har inletts både med Teologiska Högskolan, Stockholm och Teologiska Seminariet i Örebro.

3.5 Beskrivning av debatten om kvinnor från 1978 - 1995

Debatten om kvinnors tjänst i Pingströrelsen började samtidigt som de kvinnliga prästerna i Svenska kyrkan var i hetluften och feministteologin gjorde sitt intåg i Sverige. Dagligen kunde man läsa i tidningarna om olika åsikter i detta ämne. Det var därför inte så konstigt att dessa frågor också kom upp i Pingströrelsen, menar Nilsson (s. 43). Frågan om kvinnliga präster har varit ett återkommande ämne, men min reflektion då jag läser Nilsson är att det trots allt vid denna tidpunkt funnits kvinnor som präster i närmare tjugo år. Första kvinnan prästvigdes i Svenska kyrkan 1960. Ingvar Holmberg, ung pastor från Gävle, var 1978 en av de första ledarna som tog till orda i detta ämne i tidningen Expressen. Han menade att kvinnor kunde integreras i äldstekår och församlingens styrelse. "Hon behöver vara där för att ge balansen tillbaka i Guds skapelse" (s. 44). Samma uppfattning delar också en äldre känd pingtpastor, Josef Mattson-Boze och sångerskan Ingamay Hörnberg på annan plats i samma tidning (s 44). Wasti Feldt-Johansson, tidigare Frälsningsofficer, men som nu tillhör Pingströrelsens förkunnare, kom år 1979 ut med en bok "Kvinnan i frikyrkan" som skakade om ledarna i rörelsen. Det är hittills den enda bok som skrivits om "pingstkvinnornas" situation (s. 10). Reaktionen ute i landet, och inte minst i tidningen DAGEN och veckomagasinets Evangelii Härolden, lät inte vänta på sig. Chefredaktörerna på respektive tidningar, Olof Djurfeldt och Rune Jonsson kritiserade, mer eller mindre nyanserat, sättet som

hon tolkade bibeltexterna - dvs kontextuellt, som tillhörde det ovanliga i Pingströrelsen vid denna tid (s. 44).

Samtidigt, vilket troligen inte var en tillfällighet, kom rektorn på Teologiska Seminariet, Öre-bro, Sigfrid Deminger, ut med en bok "Man och kvinna i NT". Han och Feldt-Johansson hade samarbetat i sitt författande. Deminger lyfte fram en ny aspekt av Paulus undervisning, som han kallade för "Paulus pedagogiska infallsvinkel" och som kan förklara Paulus till synes motstridiga uppgifter om kvinnan (s.45).

Wasti Feldt-Johansson blir 1980 Pingströrelsens första kvinnliga föreståndare i Gileadför-samlingen i Göteborg. Debatten är därefter ganska stilla under några år. Den går i alla fall inte framåt, menar Nilsson. Wasti Feldt-Johansson och även pastor Hasse Andersson, Sollentuna gör sina tappra försök att ta upp frågan på den årliga Predikantveckan i Stock-holm, men misslyckas. Feldt-Johansson och Andersson var inte så inflytelserika att de kunde ta upp en så pass känslig fråga. "Fröet" hade ändå såtts och snart skulle det börja gro.

Sommaren 1986 kom frågan upp på Nyhemsveckan, en offentlig "årskonferens" i närheten av Jönköping. Många engagerade talare deltog i samtalet, vilket var ett tecken på att frågan berörde, menar Nilsson. Pastorer efterlyste mer undervisning i ämnet och gav därmed legitimitet till att se nya möjliga tolkningar och lösningar.

Samtalen präglades av lyhördhet för varandras åsikter, vilket gav en bra grund för fortsatta samtal. Det var dock bara en kvinna som yttrade sig - Märta-Greta Halldorf, missionär från Zaire. Vid denna tid valde de flesta kvinnor att inte ge sig in i debatten utan arbetade på i sin uppgift och hoppades att förändringen snart skulle komma (s. 89). Förändringarna var på gång, men det är ändå uppenbart, tycker jag, att det inte sker genom en dialog mellan könen. Fortfarande talar männen mer om kvinnor, än med kvinnor. Kvinnor väljer också i de flesta fall att inte dela med sig av sin erfarenhet och tolkning av bibelordet, vilket kan ha försvårat och fördröjt processen både för män och kvinnor. Kvinnor är medskapare av sin undanskymda situation, skulle Hirdman uttryckt det.

En annan viktig händelse, menar Nils-Olov Nilsson, var då Filadelfiaförsamlingen i Stockholm inbjöd ett 50-tal pastorer och bibelskollärare till en dag, våren 1990, omkring frågan om kvinnans tjänst. I församlingens verksamhet i Stockholms förorter hade kvinnor då börjat tjäna vid nattvard och dop vilket föranledde att samtal om dessa frågor blev aktuella. Tidningen DAGEN rapporterade från denna samling, och på så sätt spreds nyheten att Bibeln inte ger stöd för att kvinnor inte ska tillåtas döpa eller dela ut nattvard. Från och med nu började även centrala Filadelfiakyrkan vid St. Eriksplan praktisera detta (s 45). Jag minns att anställda kvinnliga förkunnare fick nu vara med vid nattvardsfirandet. Vem som benämndes kvinnlig förkunnare avgjorde församlingens ledare. Denna praxis fortsätter även idag där kvinnliga förkunnare tillsammans med församlingstjänarna, som nu alltså består av både män och kvinnor, är de som tjänar vid nattvarden. Det finns dock anställda kvinnliga förkunnare, som enligt min mening, saknas i församlingstjänarkåren. Detta är mycket otillfredställande. På Jönköpingsveckan två år senare 1992 - en evangelistvecka, som speglar "pingstpulsen" (s. 111) - sker det verkliga genombrottet i denna fråga, menar Nilsson. Diskussionens vågor går nu höga. Allt från ilska och besvikelse till hopp och förväntan. Chefredaktören på vecko-magasinet Evangelii Härold, Daniel Wärn, skriver att konferensen andades tro på väckelse i framtiden med kvinnor i tjänst. Men samtidigt oroades han över det sätt på vilket bibelordet tolkades, särskilt Paulus "problemtexter", där debattörer framställde det som att Paulus tvivlade på sitt eget ord. Wärn skriver att om Paulus ansåg att anledningen till varför kvinnor inte kunde vara lärare i kyrkan, är baserat på att mannen skapades först, så måste vi förmoda att det var hans verkliga argument. Han menar att om vi överbetonar tid och kultur, kan detta underminera vilken biblisk sanning som helst (s. 111). Kvinnans position i kyrkan relaterar främst till vår tro och enligt Paulus även till vår syn på Gud (s. 112).

Predikantveckan 1994 i Stockholm är definitivt en historisk milstolpe för kvinnor i Pingströrelsen. Nils-Olov Nilsson, då andrepastor i Elimförsamlingen, Örebro, var en av huvudtalar-na. Nu fick ämnet om kvinnors tjänst en seriös bearbetning, historiskt och teologiskt. Många deltog i samtalet och det märktes att nu var fler positiva, än negativa i frågan och vågade uttrycka det. Bland dem som öppet går ut och talar om att man ändrat inställning till kvinnans tjänst i församlingen är pastor Bo Hörnberg. Fast det mest anmärkningsvärda, menar Nilsson, är att han deklarerar detta då han går

i pension och inte då han är i en aktiv för-samlingstjänst (s. 180). Tomas Sjödin bidrog också till nytänkande. Sjödin skriver några uppmärksammade artiklar i Evangelii Härold och talar om att det är gåvorna som bygger upp tjänsten och inte vice versa (s.183). Att attityderna förändrats till kvinnligt ledarskap beror mycket på att fler och fler tongivande personer vågar tala om sin positiva åsikt i frågan. Detta kan jag hålla med om, samtidigt kan jag tycka att frågan om kvinnans tjänst fortfarande ofta behandlas utan kvinnors medverkan. Vad som kan vara orsaken till att kvinnor inte ger sig in i samtalen, ska jag försöka belysa senare i min uppsats.

3.6 Kvinnliga missionsarbete och kvinnors situation i olika länder

Frågan om den annorlunda syn rörelsen haft på kvinnligt ledarskap utanför Sveriges gränser har också kommit upp i debatten. Raden av kvinnor, som varit med och byggt upp för-samlingar i olika länder, kan göras lång. Nelly Olsson, missionären, som jag kommer att berätta om utifrån församlingen i Kristianstad är bara ett exempel. Som missionär fungerar många som rådgivare och är självklara i församlingsledningarna i de länder där de arbetar i. Pastor Sigurd Perder tog i en artikel i DAGEN upp frågan om dessa svenska kvinnliga missionärer skulle tillåts växa lika mycket andligt i Sverige som i Afrika. Har vi en negativ attityd mot kvinnor i Skandinavien, frågade Perder (s. 71).

I ytterligare en artikel i Dagen av chefredaktör Olof Djurfeldt, i december 1982, berättas hur pingstförsamlingarna i Zaire har det. Där avskiljs både man och hustru till äldstetjänsten. Det ord som används för "äldste" i Zaire kan nämligen syfta både till man och kvinna (s. 72).

I Nyhetsveckan 1986, talar pastor Stanley Sjöberg om situationen i sydostasien. Sjöberg säger att både i Kina, Indonesien och Syd-Korea har kvinnor under flera år tillåtits vara pas-torer och ledare i kyrkan. Hundratals kvinnor har ex. startat församlingar i Indonesien. Pas-tor Yonggi Cho, som leder en framgångsrik församling i Seoul, lär enligt Sjöberg ha sagt att om systrarna inte tagit ansvar för cellgrupperna, hade dessa inte fungerat, eftersom kvin-norna är uthålliga och har en moderskänsla som är nödvändig för att församlingen ska gå framåt. (s. 86)

Liberiamissionären Marianne Boo, intervjuas i veckomagasinets Evangelii Härold hösten 1983, utifrån sin nya pastorstjänst i Pingstkyrkan, Huskvarna. Hon är där avskild som pas-tor, men inte som äldste, vilket innebär att hon sitter med i styrelsemöten men inte har röst-rätt. Men hon gläds över att få vara med och tjäna vid nattvarden och att leda bibelstudier om kvinnligt ledarskap för församlingens äldste. Vägen att gå vidare, menar hon, är inte att strida om positioner men att visa att man är kallad av Gud till uppgiften. Hon har full förstå-else för de kvinnor som väljer att gå till andra samfund, för att mera kunna leva ut sin kallel-se. Avslutningsvis ställer hon tre frågor inför framtiden: 1) Är det rätt att frånta två tredje-delar av församlingen möjligheten att ta ansvar? Är inte det att slösa med resurser? 2) Är vi trovärdiga vår tid, liksom Paulus var trovärdig sin tid i denna fråga? 3) Finns det någon möj-lighet för dagens kvinnor att riktigt tjäna Herren? (s. 73)

3.7 Kvinnor i debatten

Marianne Boo var en av de första kvinnorna som satt som ordförande i Nyhetsveckan

("årskonferens" för södra Sverige). Året var 1987 (s. 149). Det tog nio år till innan Lapp-landsveckan, ("årskonferens" för norra Sverige) fick sin första kvinnliga ordförande (Pingst-rörelsens årsbok 1996, s. 19). Detta tycker jag talar för att det är olika förutsättningar bero-ende på vilken del av Sverige man är bosatt i, vilket också kommer fram i min enkätunder-sökning senare.

I detta sammanhang vill jag belysa ett problem, som jag ser det, och det är att några ensta-ka kvinnor lyfts fram och fokuseras väldigt starkt under en tid, på gränsen till det tillåtna. Risken för utbränning är stor, därför att engagemangen blir många, för dessa få personer. Ett pris som inte många vill betala. I stället skulle jag förorda att fler får

förtroendet och där-med kan växa i sin tjänst. Här tror jag att kvinnor måste stötta varandra, både att lära sig säga ja och nej till uppdrag och att bli varandras mentorer. En av orsakerna till att de flesta kvinnor inte gett sig in i debatten tror jag beror på att pressen på dem blir så stor. Det finns personer i min enkät som uttrycker att man inte vill bli namngiven med de uppgifter man gett, vilket talar för att det finns rädsla även idag. En rädsla för att uppfattas kritisk och kanske obekvämt. Det är då lättare att gå in, som Hirdman skulle uttryckt det, i sitt givna invanda "genuskontrakt". Att fortsätta att finnas i de uppgifter som inte bryter mot traditionen. För-ändringsarbete är svårt och krävande, men inte omöjligt om vi sätter oss in i frågorna och vågar vara tydliga i vad vi vill och kan, vågar vara öppna för dialog.

Det har ändå visat sig, att de kvinnor som trots allt gett sig in i debatten, främst är kvinnor med erfarenhet från missionsarbete i andra länder. Ett av undantagen är pastorsfrun Inga Perder, som bl.a. vid flera tillfällen fäst uppmärksamheten på två norska böcker. Nilsson berättar ifrån samlingar i Sollentuna åren 1984-85, där frågan om kvinnans tjänst var i cent-rum. Perder påtalar där, att grundaren av norsk Pingströrelse, T.B. Barrat, redan 1933 skrev en bok om kvinnans ställning i församlingen. Barrat har där skrivit att kvinnor kan finnas på alla nivåer i kyrkan, som profeter, förkunnare av Guds ord och i styrelser. Barrat levde som han lärde och tillsatte kvinnor i styrelsen i församlingen, Filadelfia Oslo, som han tjänade till sin död, år 1940, men därefter försvann kvinnorna ur styrelsen (s. 83). Den andra norska boken Perder nämner kom ut 1984 och tog upp Barrats bortglömda budskap i frågan om kvinnan. I boken " Kvinnan Fri Til Tjenste" gick Oddvar Tegender och Ole-Georg Hoaas vidare och menade att Barrat även kunde tänka sig kvinnliga äldste och därmed också före-ståndare. Perder lyfter också fram kvinnors känslighet och intuition, som värdefulla egen-skaper i ett ledarskap, inte minst i församlingen. På så sätt bidrar Perder med sin värdefulla kunskap och erfarenhet till ett konstruktivt samtal (s.157). Hirdman säger att män och kvin-nor är skapade olika men har olika begränsningar och förutsättningar utifrån social inlärning. Risker är dock fortfarande att vi faller tillbaka till uppdelning hur män och kvinnor ska upp-föra sig och tilldelas uppgifter efter det. Istället tycker jag att respektive persons utrustning ska avgöra vilka uppgifter man är lämplig för, oavsett om det gäller man eller kvinna.

3.8 Analys av debatten

Då Nilsson går in och försöker hitta orsakerna till låsningarna på frågan om kvinnligt ledar-skap, så ger han flera anledningar. Främst lyfter han dock fram frågan om bibeltolkning, där han menar att om Pingströrelsen i Sverige tolkat Bibeln och i detta fall Paulus "problem-texter" (1 Kor.11:3-16,14:34-35, 1 Tim. 2:1-15) kontextuellt, hade många hinder undanröjts. Flera pastorer i Pingströrelsen har blandat ihop "kontextuell bibelsyn" med "historisk-kritisk bibelsyn" och sett den förra som ett hot mot sin egen bibeltrohet, där det många gånger predikats, "att vi ska läsa som det står, så får vi som det står". Nilsson belyser hur "kontex-tuell bibeltolkning" fungerar utifrån hans sätt att se :

- Det finns historiska, kulturella och språkliga gap mellan oss idag och bibelns författare. Detta innebär att vi måste försöka förstå vad som var författarens ursprungliga intention med texten. Vi måste särskilja de kulturellt tidsbundna texterna för att få tag på det som är giltigt för alla tider, även idag.
- Eftersom ingen tolkning av Guds ord, inklusive bibelöversättningar, är fullkomlig och perfekt, bör vi bli ödmjuka inför olika sätt att tolka bibelordet. Vi måste se både bibelns mänskliga och gudomliga natur och ursprung. Gud valde att kommunicera med män-niskor utifrån specifika historiska situationer med dess begränsningar.
- Bibeltolkningen bör ske utifrån "försoningens och karismatikens perspektiv". Den rör då själva hjärtat i evangeliet, dvs budskapet om frihet för alla som tar emot Jesus Kristus, som sin Herre och Frälsare. Friheten utgår ifrån en personlig relation med Kristus på försoningens grund och genom den heliga Anden.

Nilsson anser att man inte ska fastna i svårtolkade bibelversar och tappa huvudbudskapet i Bibeln, som talar om försoning och frihet (s. 238 ff). Han förordar en större ödmjukhet och lyhördhet för olika sätt att tolka Bibeln. Det talar för att han anser att predikan och tolkning-en av Bibeln kan missbrukas och bli ett maktmedel för

ledare att bevara sina positioner och därmed negligera att ge plats för fler, vilket då också kan drabba kvinnor. För Nilsson är frågan om kvinnans plats i församlingen också en fråga om att vara trovärdig sin tid och samhälle. Om det på Paulus tid var anstötligt att ha en kvinna som ledare i församlingen, är det idag stötande att inte ha det. Som jag ser det förordar alltså Nilsson ett förändringsarbete på teologisk grund i takt med alla parter, för att det inte ska bli bakslag. Detta skulle kunna innebära att man kommer tillsammans i Pingströrelsen och hittar en gemensam lösning och inte många lokala lösningar i en så viktig fråga. Förändringar som skett snabbt, men med dålig teologisk reflektion kan ge bakslag likt det han tycker sig se i Assemblies of God i USA (s. 224). I detta fall kan vi se likheterna med Hirdmans syn på hur förändring av "genus-kontrakt" kan ske. Intellectuell reflektion och kunskap öppnar för att inte fastna i åsikter om uppgifter som tidigare varit begränsade till kvinnor respektive män. Så behovet av att lyssna på varandra och sätta sig in i frågorna teologiskt, öppnar för konstruktivt förändringsarbete.

4. Beskrivning av kvinnors ledarfunktioner i Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad från 1918 - 1996

4.1 Materialet

Det har varit en fascinerande uppgift att gå in i ett arkiv, som detta i Filadelfiaförsamlingen Kristianstad. Det som naturligtvis begränsat mig är både arkivets omfång och min möjlighet att avsätta tid för denna del av uppsatsarbetet. Det är nämligen lätt att drunkna i allt intressant. För att ge rättvisa till det material jag fått måste jag ge följande anmärkningar:

- Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad, som bildades år 1918, saknar protokoll från de allra första åren, men det finns mycket kortfattade årsberättelser. Fr.o.m. år 1920 finns det både protokoll och årsberättelser. Som jag tidigare nämnt, är så gott som samtliga protokoll sk. beslutsprotokoll, vilket innebär att det är svårt att följa samtal och diskussioner som gett upphov till besluten.
- Färlövs Missionsförsamlings stadgar från 1906 är den tidigaste handlingen jag har fått tag i. Material från de allra första åren, från bildandet år 1896, saknas alltså, men fr.o.m. 1907 finns årsmötesprotokoll. I samband med att församlingen gick samman med Filadelfiaförsamlingen i Kristianstad 1940 gjordes en sammanställning av vad som hänt i församlingen sedan starten. Den gjordes av församlingens dåvarande föreståndare Ragnar Ljungqvist och är en utförlig beskrivning av församlingens verksamhet 1896 - 1940. De uppgifter han nämner om från den första tiden kan jag dock inte hitta några protokollsunderlag till, men jag förmodar att det vid denna tid fanns många som hade ögonvittnesuppgifter att föra vidare.

4.2 Förhistoria i Färlöv/Vinnö från 1896-1918

I ovan nämnda sammanställning av pastor Ragnar Ljungqvist, berättas att den 26 februari 1896 beslutade 20 män och kvinnor att bilda en församling i Färlöv. "Församlingsäldste blev broder P Holm och diakonerna broder Nils Svensson, Vinnö och systrarna Ellen och Annie Persson, Sofieberg" ("Berättelse avgiven av Betaniaförsamlingen, Vinnö före 1918 kallad Färlövs missionsförsamling", s 1). Dessa första diakoner hade bl.a. till uppgift att tala med och godkänna de som ville gå med i församlingen. Både män och kvinnor var alltså med i församlingsledningen från början. Hur lång tid dessa kvinnor fanns med i ledningen har jag inte kunnat se. Enligt samtal med Judit Johansson, idag 94 år, var Ellen Persson barnmorska i Färlöv och vänninna till Judits mamma och medlem i Missionsförbundet (Intervju den 28/11 1996). Församlingen i Färlöv, som från 1906 hade ett missionshus i Vinnö, anslöt sig i starten till Svenska Missionsförbundet (SMF). De gick 1911 ur SMF och anslöt sig till Skånes Missionsförenings Sällskap, som var en utbrytning eller kanske rättare sagt en inflytelserik gren av SMF, i nordvästra Skåne och församlingen blev därmed en "döparförsamling" av vuxna (Andersson, 1928, s. 109). Församlingen beslutade också vid samma tidpunkt

att inleda samarbete med Helgelseförbundets (HF) evangelister och predikanter. Från 1907 och 1908 finns det en respektive två kvinnor med i styrelsen, men då som suppleanter. (Årsmötesprotokoll fr resp år.) Även framöver ser jag kvinnor i förtroendeuppdrag, exempelvis som revisorer och vaktmästare/evangelist i församlingen (år 1917).

4.3 Betania, Vinnö blir en "fri församling" - År 1918 -1940

År 1918 börjar en ny epok i församlingen. Den går nu ur Skånes Missionssällskap och blir en "fri församling" sk. "Pingstförsamling", men med starka band till HF. Om exempelvis för-samlingen upphör tillfaller egendomen HF, fr.o.m. nu - fram till 1924, då egendomen tillfaller Filadelfia, Kristianstad. Församlingen har en livlig verksamhet. I "Pingstväckelsens historia" från 1926, berättas att sommaren 1918 döptes närmare 200 personer från olika delar av Skåne, vilket blev grunden för flera fria församlingar och bönegrupper i norra Skåne (G.E. Söderholm, sid 525). Dopen skedde i ån vid Karpalund vid sockerfabriken, med säsong-arbetare från olika platser. Församlingen blev alltså vida känd p.g.a. fabriken, och såg som sin uppgift att sprida evangelium, främst nu det nya "pingstbudskapet". Att både Lewi Peth-rus, Pingströrelsens grundare, och Poul Ongman, en av ÖM:s ledare, besökte församlingen talar för att detta var en centralort för "den fria rörelsen" i starten.

På 20-talet fanns det kvinnor i styrelsen, främst som suppleanter, men även en, Matilda Ja-kobsson, tiobarnsmor och änka, som ordinarie ledamot och sekreterare. Judit Johansson berättar, att detta var en färgstark kvinna, som under ganska många år bodde i kapellet, var vaktmästare och skötte uppvärmning, öppning och stängning av kapellet etc. Hon delade också gärna med sig av vittnesbörd och Guds ord vilket uppskattades. Hon var en kvinna som hade kontakt med Gud, berättar Judit. Samma år som stadgarna ändrades, år 1926, blir Matilda Jakobsson "bara" sekreterare i styrelsen. Stadgarna säger inte uttryckligt att inte kvinnor kan ingå i styrelsen, men uttrycker att sekreterare och kassör kan tas utanför styrelsen om behov finns. Detta innebär att från och med nu finns inga kvinnor som ordinarie ledamöter i styrelsen, men däremot är det nästan alltid kvinnor som är kassörer och sekreterare. År 1929 kan man ana en konflikt, vad saken gäller står inte i protokollen, men Matilda flyttar från kapellet och har inga officiella uppdrag under några år. Hon väljer att inte heller gå in i församlingen i Kristianstad 1940, eftersom hon inte ansåg detta vara riktigt, berättar Judit Johansson, som själv valde att gå med och har varit med i Filadelfiaförsamlingen sen dess. Några av de uppgifter som pastor Ljungqvist nämner om i sammanställningen om för-samlingen i Färlöv/Vinnö kan jag tycka att han ger lite väl stor uppmärksamhet utifrån vad jag läser i dåtida protokoll. Han berättar t.ex. om Matilda Jacobssons mångåriga och beundransvärda uppgift i styrelsen. Kan det vara så att han gärna ville uppmuntra fru Jakobsson att förena sig med församlingen i Kristianstad, genom sin beskrivning av henne?

Kvinnor hade alltså förtroendeuppdrag som exempelvis kassör och sekreterare i församlingen. De fick också i uppdrag att tala andra kvinnor tillräta, att sköta serveringen efter möten, som var en viktig uppgift och personernas namn nämns i nästan alla protokoll. Eftersom kvinnorna var i majoritet i församlingen, så var det kanske inte så konstigt att de hade många uppgifter, menar Judit Johansson. Någon diskussion om vad kvinnor fick göra, eller inte göra, kan hon inte minnas att det var. I detta fall kan vi alltså se att Hirdmans teori passerar väl in. I tider av motstånd kan kvinnor och män stå sida vid sida, men när situationen blir mer stabil tar männen över och kvinnorna blir tilldelade mer perifera uppgifter. Historien igenom har detta upprepats. (Hirdman, 1988, s.59)

Söndagsskola startades tidigt och minst hälften av lärarna var kvinnor. Antalet barn var of-tast lika många som antalet medlemmar i församlingen, dvs. runt 50-60 stycken. Senare på 30-talet började man också med barnmöten. Det var ett initiativ som kvinnorna tog. Att det fanns flera initiativrika kvinnor i församlingen kan följande berättelse om Thilda Svensson spegla: Baronerna i bygden hade upplåtit mark till att

bygga en dansbana. Men då Thilda, själv väldigt glad för att dansa i sin ungdom, såg att ungdomarna gick dit ansåg hon att detta skulle innebära ett dåligt inflytande på dem, så hon gick upp till baronen och vädjade om att den skulle stängas. Hennes man, föreståndaren i församlingen, följde upp detta samtal, och det innebar att dansbanan stängdes (Svenhard, 1945, s. 70).

Sången och musiken i församlingen berättas det inte så mycket om, mer än att det anges vilka unisona sånger som sjöngs vid församlingsmötena. Men 1932 väljs en kvinna att ta hand om sången, vilket ser ut att vara något nytt. Vi kan här ana att uppgifterna delas upp mellan könen. Kvinnorna tar hand om barnverksamhet och musikliv, medan männen har styrelse och ledarfunktioner. Redan här kan vi se tendenser på att Hirdmans teori om sär-skiljande går att tillämpa, men ännu tydligare kommer vi att möta det i förhållandena i församlingen, Kristianstad.

Kvinnliga evangelister besökte ofta församlingen för kortare eller längre tid (1 vecka - 2 månader). Dessa hade ofta barnmöten, men också möten då de vittnade eller talade. Några som nämns flera gånger är Agnes Zander och Frida Olsson. I årsberättelsen från 1938 berättas också att missionärsfrun "vittnar om Guds trofasthet" (Årsberättelsen 1938, s. 3).

Några av församlingens medlemmar, som "tjänar som vittnen" på Öland nämns med beundran. Det är två kvinnor och en man. Församlingen tar också under 20-talet regelbundet upp offer för två kvinnliga missionärer i Kina, som har anknytning till församlingen.

4.4. Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad år 1918 -1940

Pingstförsamlingen i Kristianstad benämndes mellan åren 1918 -1938, Sionförsamlingen. Därefter bytte den namn till Filadelfiaförsamlingen, vilket den heter än idag. Församlingen bildades i november 1918. Förste föreståndaren hette Nils Svensson, som också var föreståndare i Vinnö. Flertalet av de 25 medlemmarna som bildade församlingen, hade döpts i Vinnö. Även under åren framöver används dopgraven i Vinnökapellet vid dopförrättningar. Fram till sommaren 1920 hade församlingarna gemensam föreståndare och därmed en nära kontakt.

Församlingens första stadgar är från år 1926 och liknar i hög grad de stadgar, som antogs samma år i Vinnö. Inte minst paragraferna om församlingsledningen. Precis som i Vinnö finns möjlighet att vid behov anlita personer utanför styrelsen som kassör och sekreterare. Men det hände aldrig att dessa var kvinnor. Stadgarna talar inte i klartext om att det inte var tillåtet med kvinnor i styrelsen, men troligen var det underförstått utifrån att man inte avskil-de kvinnor till äldste och diakoner, "som äro självskrivna styrelseledamöter." enligt §5 i stadgarna från år 1926. I de nya stadgarna från 1938 finns inte diakonerna med i styrelsen, vilket troligen berodde på att det inte längre avskildes några sådana. Stadgarna är ett bra exempel på det som Hirdman nämner om i sin teori. Utan att klart uttrycka det så är det självklart underförstått att styrelsen ska utgöras av män. På dåtida kulturell nivå, men även institutionell nivå, var mannen norm och därmed självklar som ledare.

Församlingen i Kristianstad var en snabbt växande församling. De första tio åren ökade den med 165 medlemmar, trots att många (ca 100) flyttade till andra platser. Då Betaniaförsamlingen i Vinnö gick in i församlingen var medlemsantalet 415, exkl. de 36 medlemmar som kom. Det var alltså en stor församling, som församlingen i Vinnö blev en del av (Jubileums-skrift, Filadelfia Kristianstad 1918 -1968, s. 58).

I de dokument jag läst finns inte många kvinnor nämnda under åren fram till 1940. Församlingens missionär, Nelly Olsson är den som flitigast nämns i protokoll och årsberättelser från 1920-30 talet. Nelly Olsson var verkligen en ledare och pionjär. Under mer än tjugo år var hon ledare för församlingen i Luancheng i Kina. Tillsammans med sin kamrat besökte hon under en månad 70 kinesiska byar och hade mellan tre och fem möten/gudstjänster per dag. Hon var outtröttlig" (J-E Johannesson, 1996, s.7). Vid sin hemmaperiod 1938 arbetade hon i församlingen. Ett år senare då hon återvänt till Kina, fick församlingen veta att hon dött "bland det folk, som hon ägnat sin andliga livsgärning" (Jubileumsskrift Kristianstad 1918 - 1968, s 29). Kvinnor tilläts alltså vara framstående ledare, men inte i Sverige och i svenska församlingar. Det kan vara intressant i detta sammanhang att nämna om bibelskolan i Högsby, som särskilt

välkomnade kvinnor för missionstjänst (G. E. Söderlund, 1928, sidan 135). Kanske var detta att bli missionär ett sätt för ledande kvinnor att överleva den tidens genussystem och genuskontrakt mellan könen. Kallelsen att förkunna evangelium kunde inte begränsas av svenska församlingars syn på kvinnan. Under 30-talet, och även senare, anordnade församlingen varje år en evangelistvecka för Skånes "vittnen", dvs. predikande kvinnor och män (Årsberättelsen 1936, s. 2). Det framgår också att församlingen besöktes av pastorer och missionärer, där många män men få kvin-nor är namngivna. Tre kvinnor nämns dock, Edit Gustavsson, Jenny Håkansson och Emma Berggren, som år 1933 gjort ett uppmärksamt predikobesök på utposterna i Skålmershult, Vilshult och Olofström. Herren hade "använt våra kära syskon" - "en hel del ha lämnat sig åt Jesus och blivit frälsta samt döpta i Sion" (Årsberättelsen 1933, s. 4).

Söndagsskola startades inte förrän 1929. Söndagsskolföreståndaren var man, men han ha-de hjälp av "många kvinnor och män" (Jubileumsskrift Kristianstad 1918 -1968, s.18). Den sociala verksamheten startade dock redan 1921, där "flitiga händer förfärdigade kläder" och matpaket till hjälpbehövande ex. inför julen (s. 24). Jag anar att många av dem var kvinnor. Genuskontrakten mellan män och kvinnor tycks vara oförändrade. Alla vet sin plats och uppför sig efter den.

4.5 Kvinnors fortsatta uppgifter, åren 1941 -1995

Även i fortsättningen är antalet kvinnor som nämns lätrräknade. De uppgifter som de främst utför handlar om arbete bland barn t.ex. i specialarrangemang som barnmötesveckor. Men även inom sång och musik finns några kvinnor nämnda som sångledare. Eftersom att sång och musik var en viktig del i möten och gudstjänster så hade dessa kvinnor en huvudroll i gudstjänstens utformning. Sången och musiken var också ofta "ansiktet utåt" i samhället, dvs. på sjukhem och friluftsmöten i torg och parker. Mandolinorkestern leddes också av en kvinna och deras insats var "livligt uppskattad" (Årsberättelsen 1956, s. 2). Under en hel rad år finns också sjukbesökare som gjorde en stor och uppskattad insats.

Det berättas i början av 40-talet att församlingsmedlemmar predikade. En av de som namn-ges, är en kvinna, Gudrun Svenhard (Årsberättelsen 1941, s. 2). I fortsättningen kan jag konstatera att predikande kvinnor blir mer och mer sällsynta. Då kvinnor finns med vittnar de, har barnmöten eller ledarsamlingar. Församlingen besöks t.ex. 1956 av en "skicklig barnpedagog, som genom sin enkla gedigna förkunnelse kunde hålla intresset uppe" under barnmötesveckan (Årsberättelsen 1956. s. 2).

4.6 Anställda kvinnor

Församlingen har inte haft många kvinnor anställda. Fram till 1970-talet handlade det oftast om korttidsanställningar, 1-2 veckor för t.ex. barnmötesserier. Trots att församlingen under 1940-60 hade ett tiotal utposter, dvs. mötesverksamhet i närbelägna samhällen, anställdes inga kvinnor. Det kan jämföras med en grannförsamling, Hörby, som under sina första 50 år hade 39 evangelister, varav 20 kvinnor (Hörby - Jubileumsskrift, 50 år, s. 25).

Men på 70 och 80 -talen sker en förändring i Kristianstad. Kvinnor anställs som evangelister, ungdomsarbetare eller medarbetare. Benämningarna varierar. De arbetar främst i barn och ungdomsarbete, men också med evangelisation på stan. Det finns inga diskussioner i sty-relsen eller äldstekåren om kvinnorna ska finnas med vid sammanträdena, medan den frå-gan ganska snart kommer upp då män går in i liknande uppgifter och några av dem avskiljs som äldste. Eftersom jag var en av de kvinnor som arbetade i församlingen på 80-talet, kan jag säga att det inte var något stort problem för mig. Jag hade alldeles tillräckligt med upp-gifter ändå. Men nog kan jag minnas tillfällen, då det helt enkelt hade varit praktiskt att vara med utifrån de arbetsuppgifter jag stod i. Frågan kom dock aldrig upp och jag visste min plats i församlingen. Jag följde dåtida genuskontrakt. Men jag kan ändå idag konstatera att både min företrädare och min efterträdare, båda män, ganska omgående fick vara med

vid äldstemötena. Här kan vi alltså se en klar skillnad mellan att vara man eller kvinna. Vi tituleras lika, dvs. ungdomspastor, men bekräftas olika. Ännu ett exempel på osynliga, outtalade system som styr och utfallet blir olika beroende på om det är en man eller kvinna.

Kvinnliga missionsarbetare, placerade i olika länder, har alltid förekommit i församlingens historia. Som jag tidigare nämnt fanns två ogifta kvinnor i Kina på 1920-30-talet. Därefter var det gifta kvinnor, med familj. Även om de inte hade den främsta platsen i missionsuppgiften, så kan man heller inte säga att de hade en undanskymd roll. De framställs i en jämställd roll, även om mannen ofta är förkunnare och kvinnan har sjuksköterske- eller läraruppgifter.

4.7 Styrelseledamöter, äldste och diakoner

Församlingens stadgar ändrades år 1977 och därmed gavs möjlighet för andra än äldste att vara styrelseledamöter. Detta öppnade även för kvinnor. En kvinna kom med omedelbart och satt två mandatperioder (4 år). Ytterligare en kvinna kom med 1979 och satt en mandatperiod. Det bör tilläggas att församlingsledningen utgjordes av äldstekåren, dvs. församlingens andliga ledarskap. Därefter bytte församlingen föreståndare och under hans tid fanns endast äldste med i styrelsen och därmed inga kvinnor. Inte förrän 1990, då församlingen på nytt bytt föreståndare, tas frågan om styrelseledamöter upp igen. För mig ser det ut som att föreståndaren har haft starkt inflytande på frågan, även om jag inte kan utläsa det av protokollen. Jag tycker dock att det är anmärkningsvärt att i årsberättelsen 1981 står det att "Uppläggningsen av årets verksamhet har icke undergått några större ändringar" (Årsberättelsen 1981, s.1). Denna formulering finns direkt efter uppräkningsen av styrelsen, som nu enbart består av äldste och därmed enbart män. Visst är det väl en stor förändring? Men 1990 tas frågan om styrelseledamöter upp igen. Det beslutas då att styrelsemedlemmarna som ej är äldste ska väljas efter kriteriet att ha "en diakons kvalifikationer" (Församlingensmötesprotokoll § 190/1990). Kvinnor blir nu med i styrelsen igen. Ären framöver arbetar man aktivt med frågan om ledarfunktionerna i församlingen. Besluten präglas av otydlighet och osäkerhet om benämningar av de olika tjänsterna. De olika sammanträdenas protokollnamnen ger här en bild av det. Beslutsprocessen sker parallellt med undervisning i församlingen. Protokoll talar också om att styrelseledamöterna ska avskiljas som diakoner (Styrelsemötesprotokoll, § 1003/1991), men det rinner av någon anledning ut i sanden. Jag har i alla fall inte sett att någon avskiljning skett. Lite större tydlighet tycker jag inträder då äldste, diakoner och styrelseledamöter ges specifika arbetsområden att ha ansvar för (Äldste- och medarbetarmötesprotokoll, § 1083/1995). Men fortfarande sker ingen avskiljning, utom av äldste. Dessa äldsteavskiljningar planeras noggrant för att allt ska gå rätt till. Alla i ledarskapet uppmuntras att ta del i avskiljningen vid podiet (Äldste- och medhjälparprotokoll, § 1105/1995).

Första gången jag stöter på att styrelsen diskuterar frågan att tillsätta kvinnliga diakoner är 1941 (Styrelseprotokoll, § 6, den 4/1, 1941). Några få ord i protokollet berättar att man undersöker saken om att tillsätta diakonissor. Frågan bordläggs och återkommer inte förrän 1989, då på initiativ av en äldste (Äldste- och styrelseprotokoll § 340 /1989). Redan året efter väljs två kvinnor för uppgiften. Någon avskiljning förekommer inte. Jag har kunnat ana att det funnits otydligheter på flera fronter. Dels upplever de två kvinnliga diakonerna det själva och ber äldstekåren om klarhet i vad deras uppgift innebär. De har då varit diakoner i två år. Benämningen "smygäldste" förekommer, då diakonerna numera är med både i nattvard och styrelsemöten, vilket tidigare bara varit förbehållet äldste. Begreppet kvinnliga äldste tas avstånd ifrån (Äldste- och diakonmötesprotokoll, § 1023/1993). Församlingen upplever också förvirring. I ett församlingensmöte ytterligare ett år senare påtalar en medlem att diakonerna borde avskiljas. Om de blivit det vet jag inte (Profilen nr 2/95). Undervisning i församlingen och medlemstidningen "Profilen" gör att frågetecknen rätas ut.

5. Enkät till 1996 års kvinnliga föreståndare

5.1. Enkätredovisning och statistik

Enligt Pingströrelsens årsbok 1996 finns idag 18 kvinnliga föreståndare och 3 ordföranden. I Nilssons avhandling står att det 1995 finns ett femtontal platser med kvinnliga pastorer och äldste och endast fyra föreståndare. Här beskriver Nilsson situationen mörkare än den i verkligheten är (Nilsson, s. 221). Visserligen har det hänt enormt mycket på sista året, men inte riktigt så explosionsartat.

I november månad skickade jag ut en enkät (se bilaga) till dessa kvinnor, alltså till samman-lagt 21 personer. Jag fick svar från 17, varav 13 var församlingsföreståndare, 1 pastor, 2 ordförande i församlingen och 1 församlingstjänare. Enligt årsboken uppfattade jag både pastorn och församlingstjänaren som församlingsföreståndare. Detta innebär att jag fått svar från 15 av 18 församlingsföreståndare, och 2 av 3 ordföranden.

Det som slagit mig då jag fått tillbaka enkäterna är all positiv respons, alla glada tillrop och övriga kommentarer. Mer än hälften av dem som svarat har innehållit extra kommentarer, trots att flertalet är nya bekantskaper för mig. Detta uppfattar jag som att personerna ifråga tycker att det är ett angeläget ämne att belysa. Det finns också personer som inte vill att deras namn ska finnas med utifrån de uppgifter de gett mig, vilket talar för att det även finns rädsla.

Eftersom jag har ett speciellt intresse av församlingsföreståndarnas situation, som enligt Pingströrelsen praxis alltid varit äldste, väljer jag att enbart spegla den.

5.2 Församlingar med kvinnliga föreståndare

Av samtliga 18 församlingar, som enligt Årsboken har kvinnliga församlingsföreståndare, finns följande fördelning storleksmässigt. Tre församlingsföreståndare har ansvar för två församlingar vardera, två av de församlingarna är anslutna till samfundet "Nybygget - kristen samverkan". Antalet pingstförsamlingar, som följer, är därför 19 stycken :

- 2 församlingar har mindre än 25 medlemmar (Österfärnebo, Östavall)
- 6 församlingar har mellan 26 - 50 medlemmar (Anten, Fågelmara, Karlholmsbruk, S Solberga, Kungshamn, Lundsbrunn)
- 5 församlingar har mellan 50 -100 medlemmar (Filipstad, Forserum, Hallstavik, Junsele, Vireda)
- 5 församlingar har mellan 101-160 medlemmar (Billdal, Kalix, Korsberga, Lekeryd, Korsberga/Hjo)
- 1 församling har över 550 medlemmar (Alingsås)

Flertalet församlingar som finns representerade är alltså ganska små till storleken och de flesta finns i södra Sverige, vilket kan tyda på en regional skillnad ifråga om kvinnliga före-ståndare.

5.3 Föreståndarnas tjänst

Pastorsordination eller liknande förekommer inte inom Pingströrelsen, utan varje församling avskiljer sina medarbetare efter egen utformad praxis. Det finns alltså ingen uttalad formalia för hur detta ska gå till. Av de som svarat, är elva av fjorton avskilda för sin uppgift, inklusive ovan nämnda pastor, som enligt årsboken tituleras föreståndare. Två säger, att det glömts bort utifrån att de började som vakanspastor eller medarbetare. En annan kvinna som inte avskilts hänvisar till ordination i annat samfund, vilket för henne är helt tillräckligt. Tretton av dessa fjorton kvinnor har fast

tjänst, varav en är vakans, dvs tillfälligt anställd tills en ordinarie föreståndare är tillsatt. En kvinna är ej anställd. Nio av kvinnorna har heltidstjänster, tre arbetar på halvtid och en kvinna har 75% tjänst. Tre kvinnor kompletterar min enkät med att upplysa om att de tidigare varit anställda, som föreståndare, pastor eller evangelist i annat samfund. Det är en brist att jag inte ställde frågan om hur många tjänsteår man haft i församlingstjänst, vilket kunde gett en bild av vilken erfarenhet dessa kvinnor har. Men utifrån att flertalet har kommit till mogen ålder, skulle jag förmoda att många har varit yrkes-verksamma 15-20 år. En kvinna har varit missionär i 25 år. Av de tre kvinnor som kommit från andra samfund berättar två att de började år 1980, den tredje kvinnan ordinerades redan 1970. Dessa kvinnor har alltså en rik erfarenhet av församlingsarbete. En annan intressant fråga jag borde ställt hade varit vilken utbildning de har. Tre kvinnor skriver dock att de har en 2-3 årig pastorsutbildning. År 1989 blev den första av kvinnorna i min enkätundersökning föreståndare i Pingströrelsen. Under 1991 - 92 blev det ytterligare en varje år, följt av två, under 1993. Fem blev föreståndare 1994 och under 1996 fyra till, inkl ovan nämnda pastor. Det är påtagligt att det på senare år har skett en förändring då det gäller antalet kvinnor i föreståndartjänster.

På frågan om dessa kvinnor också är avskilda som äldste, kommer det fram flera anmärkningsvärda saker. Endast fyra av ovan nämnda fjorton personer har klart uttalat att de är avskilda äldste. Tre av dessa uppger att de är ledamot eller ordförande i styrelsen och en av dem är dessutom ordförande i församlingen. En av de fyra är vice ordförande i församlingen. Tre föreståndare är både ordförande i församlingen och i styrelsen, en är ordförande i församlingen, men dessa fyra sistnämnda uppger inte att de är äldste. Det mest anmärkningsvärda är att sex av dessa fjorton kvinnliga församlingsföreståndare eller pastorer anger att de varken är äldste eller med i beslutsfattandet i styrelsen. Jag förmodar att de ändå finns med och har inflytande i styrelsemötena men troligen utan formell rösträtt. Praxis i Pingströrelsen har alltså ändrats i och med att kvinnor gått in i föreståndareuppgiften. Församlingsföreståndaren är inte automatiskt äldste eller styrelseledamot.

Bara en församling av dessa fjorton har kvinnliga äldste, men dessa är inte avskilda. Åtta av församlingarna har kvinnor invalda i styrelsen. I två av dessa församlingar finns även kvinnliga diakoner, vilka i det ena fallet är avskilda. Det finns ytterligare två församlingar som har diakoner, men de finns inte med i styrelsen och är heller inte avskilda. I de två församlingar det finns församlingssystrar är de avskilda, men inte med i styrelsearbetet.

Åldersfördelningen på kvinnorna ligger mellan 31-61 år, varav mer än hälften är mellan 40-50 år. Sju av dessa fjorton personer är gifta. Det är alltså inget hinder att vara gift, vilket ibland skämtsamt setts som en anledning till "naturlig avgång". Vem vet, kanske t.o.m. ett sådant skämt bidragit till att kvinnor inte gift sig, i rädsla för att utestängas från förkunnar-uppgiften.

5.4 Andras förväntningar och egna önskemål då det gäller uppgiften

Alla uttrycker en stark kallelsemedvetenhet, dvs. "känner sig kallade av Gud till uppgiften". Det samma gäller bekräftelsen av församlingen för uppgiften - "församlingen har bett mig göra uppgiften". Oftast sammanfaller församlingens förväntningar med egna önskemål om uppgifter man vill göra. Bara en kvinna kryssade i rutan "Ingen man finns, som kan utföra uppgiften". Det finns undantag, där egna önskingar inte sammanfaller med församlingens förväntningar. En föreståndare skriver att det inte är självklart att hon leder eller ens delar ut nattvarden, men att det för övrigt förväntas att hon döper, viger och är officiant vid begravingar. Ingen i enkätundersökningen ifrågasätts då det gäller att predika eller leda verksamheten. Några enstaka förväntas dock inte leda nattvarden, döpa eller viga, men det sammanfaller med personernas egna önskemål. Två kvinnor skrev inte i sina egna önskemål om uppgifter de ville göra, men däremot kryssade de i församlingens förväntningar, vilket kan tyda på att personerna gör vad som förväntas av dem. Det är upprörande att se att församlingar kallar kvinnliga föreståndare och samtidigt begränsar deras arbetsuppgifter. De vingklippas just för att de är kvinnor, inte för att de inte klarar av uppgifterna. I den situationen är det inte förvånande att man söker

överlevnadsvägar, antingen att inte ge sig in i en dylik situation eller att hålla tyst om hur förhållandena egentligen är. I längden tär det troligen på både kraft och lust att tjäna. Jag tror att tydlighet, både från oss kvinnor och från församlingarna bidrar till större glädje och frimodighet i uppgiften.

5.5 Enkätanalys

Det finns alltså flera olika områden där otydligheten är märkbar. För det första så gav inte årsboken en rättvis bild av vilka som i verkligheten är föreståndare. Om "tryckfels-Nisse" varit framme, eller om det speglar begreppsförvirring och otydlighet ska jag låta vara osagt. Men jag tycker att det lutar åt det senare. Av de femton som svarat och som enligt årsboken "titulerades" med föreståndare, var endast tretton det i ordets bemärkelse. För det andra är det inte självklart att vara äldste eller att ingå i styrelsen om man är kvinnlig föreståndare, vilket tidigare varit praxis i Pingströrelsen. Föreståndarbegreppet har förändrats i och med att kvinnor kommit med i bilden. Det tredje som jag vill lyfta fram är avskiljningen, dvs förbön och löften om tystnadsplikt. Att praxis på detta område är mycket olika och nyckfull, tycker jag min enkätundersökning ger tydliga bevis för. Detta tror jag ger en osäkerhet och otydlighet både för personen själv, och för församlingen hon tjänar. Sen tror jag inte att det är vanligt att tysthetslöfte avläggs vid avskiljningen. Detta tycker jag är en brist. Jag har bara varit med om detta vid ett tillfälle inom Pingströrelsen och det var när Christina Wählin avskildes som sjukhuspastor i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm, 1986, och då minns jag att det betonas att detta var ett måste utifrån riktlinjerna inom sjukhuskyrkan. Varför bara där? Jag tycker att detta skulle vara bra att "ha i ryggen" även i övriga pastorstjänster, även om jag vet att enligt svensk lag har frikyrkopastorer tystnadsrätt som inför domstol är erkänd som tystnadsplikt. Detta till skillnad från präster i Svenska kyrkan, som enligt kyrkolagen har tystnadsplikt i fråga om uppgifter som man under bikt eller själavårdande samtal fått. Slutligen kan vi se att det alls inte är självklart med kvinnliga äldste i ovan nämnda församlingar. Endast en församling hade kvinnliga äldste, men de var inte avskilda. Frågan jag ställde mig då jag såg det var, om inte de manliga äldste heller är avskilda? Utifrån församlingen i Kristianstad och i min övriga erfarenhet har jag sett att avskiljningarna av äldste planeras noga.

6. Sammanfattning och slutsats

Svensk Pingströrelse är inte ett samfund i likhet med Svenska Missionsförbundet eller Svenska Baptistsamfundet. Pingströrelsen bestod 1995 av 499 församlingar med sammanlagt 92 663 medlemmar. Församlingarna är självständiga enheter, men med samarbete. Bland annat har man gemensamma predikant- och evangelistveckor samt regionala uppbyggelsekonferenser, där de största är Nyhemsveckan, vid Jönköping, och Lapplandsveckan i närheten av Lycksele. Vad som "beslutas" där, ses bara som rekommendationer för landets församlingar. Varje församling har sin frihet.

Hirdmans teori om genuskontrakt har varit en hjälp i min studie att synliggöra vad som hänt och händer i Pingströrelsen. Det finns tydliga skillnader i vad män och kvinnor fått och får göra. Finns kvinnorna i tjänst utanför Sveriges gränser är det accepterat att de är ledare, men så fort de satt sig på flygplanet hem ändras oftast förutsättningarna. Missionärsuppgiften har säkert varit ett sätt för ledande kvinnor i Pingströrelsen att överleva och kunna förverkliga den kallelse man upplevt.

I Svensk Pingströrelse förekommer mest ett informellt kvinnligt ledarskap, dvs. ett ledarskap utan beslutande funktion. Detta beror på att kvinnor inte fått vara med i församlingarnas styrelse, som utgjorts av en äldstekår av enbart män. Nu på 90-talet börjar dock detta att ändras på flera platser. Till det informella ledarskapet räknar jag de kvinnor som stått i förkunbartjänst under exempelvis pionjärtider och evangelisationsinsatser i Sverige och missionsarbete i andra länder. Deras insatser har uppskattats och betytt mycket. Under senare år, från 1960-talet, har kvinnorna mer markant varit hänvisade till barn och ungdomsarbete. År-talet kvinnliga förkunnare i

vidare bemärkelse har minskat.

Det formella kvinnliga ledarskapet, dvs. ett ledarskap med beslutsfunktioner i församlingen, har varit mer undantag än regel. Exemplet från 1920-talet i Kristianstadstraktens pingstförsamlingar belyser detta. En kvinna var under några år styrelseledamot, men då församlingens stadgar ändrades fick hon en mer perifer uppgift, som sekreterare. Inte förrän under 70-talet började kvinnor komma med i pingstförsamlingars styrelse, men fortfarande tillhörde det undantagen. Min studie visar att det inte ens nu på 90-talet är självklart med kvinnor i styrelserna. Det har hänt och händer mycket i många pingstförsamlingar. Flera församlingar har under 1996 avskilt kvinnliga äldre och församlingstjänare. Jag har valt att koncentrera mig på de kvinnliga föreståndarnas situation.

Den första kvinnliga församlingsföreståndaren började 1980 och enligt Pingströrelsens årsbok 1996 finns för närvarande 18 stycken. Församlingsföreståndaruppgiften har dock förändrats i och med att kvinnor kommit in i den. Tidigare praxis att föreståndare inom Pingströrelsen alltid är äldre och med i styrelsen är inte längre självklar. Min tolkning är att det beror på att de kvinnliga föreståndarna inte avskiljs som äldre just därför att de är kvinnor.

I en svensk - norsk jämförelse kan man se att Pingströrelsernas grundare i respektive land hade olika åsikter i frågan om kvinnor i ledande funktioner. Norges, T B Barrat, ansåg att kvinnor hade rätt att inneha alla tjänster, medan Sveriges, Lewi Pethrus, inte delade den åsikten. I Filadelfia Oslo fanns kvinnor i församlingsstyrelsen mellan åren 1916 -1940. Bar-rat dog 1940 och därefter försvann kvinnorna från styrelsen. I Filadelfiaförsamlingen Stock-holm, där Pethrus under många år var föreståndare, har det varit otänkbart med kvinnor i styrelsen fram till 1996, då stadgarna förändrades. Men fortfarande finns inga kvinnor i styrelsen, men väl i församlingstjänarkåren, vilket alltså är en förändring från och med 1996. Kvinnliga pastorer eller förkunnare är inte självklart med i församlingstjänarkåren, vilket för mig är obegripligt.

Eftersom kvinnorna mest funnits i ett informellt ledarskap och dessutom i en rörelse som inte har en enhetligt utformad teologi och praxis, har de, enligt min uppfattning, fått en mer otydlig och osäker roll. Förutsättningarna har utformats av den enskilda församlingens ledare, vilka oftast utgjorts av enbart män. Dessa förutsättningar för män och kvinnors funktion har haft sin grund i den bibeltolkning man gjort av exempelvis "Paulus problem-texter" i 1 Korintierbrevet kapitel 11 och 14 samt 1 Timoteusbrevet kapitel 2. Vanligen har dessa bibelsammanhang tolkats bokstavligt och det kontextuella perspektivet har förlorats. Kvinnor har därmed utestängts från det formella, beslutande ledarskapet i församlingarna. Det bör tilläggas att kvinnorna också varit en del av detta system. Få kvinnor har deltagit i debatten och gett sin bild av hur man ser på situationen. Istället har vi kvinnor trott på en förändring utifrån att gå in i de möjligheter som hittills varit öppna. De få kvinnor som getts möjlighet till större ledarfunktioner har fokuserats starkt, vilket utsatt dem för stor press. För att eliminera detta och ge ett bättre stöd till dem tycker jag att vi kvinnor skulle hjälpa varandra att både säga ja och nej till uppdrag. Att helt enkelt bli varandras mentorer.

Anmärkningsvärt i den förändringsprocess som sker i många pingstförsamlingar idag, är att befintlig praxis, i exempelvis att avskilja kvinnliga pastorer, har pockat på en lösning av frågan om kvinnans funktion i församlingen. Praxis har därmed gått före en teologisk reflektion över grunden till varför man ändrar en lång tradition av enbart manligt ledarskap i församlingen. Detta tror jag bidragit till att många kvinnor fått en osäker roll och många församlingsmedlemmar känner sig förvirrade och har inte hunnit med i omställningen. De kvinnliga diakonerna i Kristianstad ger en bild av detta. Både de själva och församlingen levde under flera år i en osäkerhet vilken funktion de hade. Men genom undervisning och klargörande rätades frågetecknen ut.

Pingstförsamlingarnas ledare har ofta varit ett väl synligt ledarskap, som suttit på plattformen, tjänat vid dop och nattvard. Eftersom dessutom dop och nattvard är centrala högtider i församlingen och den kristna tron tror jag att utestängningen av kvinnor setts utifrån teologiska argument av flertalet församlingsmedlemmar. Så när nu praxis ändrats och kvinnor getts tillträde till dessa uppgifter utan större teologisk reflektion blir risken för bakslag större. Nils-Olov Nilsson tar upp denna problematik i sin avhandling om debatten om kvinnor i Pingströrelsen. Han menar att bristen på teologisk reflektion bidrog till det bakslag som uppstod i "Assemblies of God" i USA. För min del skulle jag önska att detta blir ett observerandum för oss i Sverige som skulle

bidra till att ta itu med den teologiska frågan för att:

- mötas i öppenhet och ärlighet inför bibelordet
- ge större tydlighet om vad som händer idag i Svensk Pingströrelse. Utifrån min enkätundersökning kan man se brister som behöver åtgärdas, i hur de kvinnliga församlingsföreståndarna får fungera.
- öppna en dialog mellan kvinnor och män, som hittills varit sällsynt
- frigöra män och kvinnor till att arbeta sida vid sida i ett kompletterande ledarskap i Svensk Pingströrelse

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Filadelfiaförsamlingen, Stockholms stadgar 1996

Profilen - Filadelfiaförsamlingen, Kristianstads medlemstidning.

Protokoll, stadgar, årsberättelser och jubileumssammanställningar från :

- Färlövs Missionsförsamling / Betaniaförsamlingen, Vinnö, åren 1896 -1940

- Sionförsamlingen/Filadelfiaförsamlingen, Kristianstad , åren 1918 - 1995

Tryckta källor

Jubileumsskrifter från:

- Fildelfiaförsamlingen, Kristianstad - 50 år , Kristianstad 1968
- Sionförsamlingen, Hörby - 60 år, Hörby 1988

Litteratur

- Andersson, Axel
1928 Svenska Missionsförbundet, Inre Missionen del 1
- Ardenfors, Jack-Tommy
1993 Bryt ny mark
- Asp, Samuel, Hallberg Kerstin, Johannesson Anne, Johannesson Jan-Endy och Thörevik Nils, red.gr.
1996 Pingströrelsens årsbok 1996
- Brandin, Ros-Marie
1979 "Kvinnlig pastor, vara eller inte vara - det är frågan"
Ej publicerad uppsats från Öm:s teologiska seminarium,
Örebro
- Brown, Ann
1994 Se kvinnan
- Carlsson, Bertil
1974 Organizations and Decision procedures within the Swedish
Pentecostal movements
- Deminger, Sigfrid
1979 Man och kvinna i NT
- Ericsson, Inga-Märtha
1996 "Kvinnlig äldste eller inte - nu finns avhandlingen om
debatten" ur
tidningen DAGEN den 14 november 1996
- Eriksson, Anne-Louise
1994 "Vem är hon? På jakt efter "kvinnan" i religionen" ur Eva
Lundgren (red), *Kvinnor, vi måste vara med och skapa*
kunskap,
Stockholm 1994
- 1995 "Feministteologi - problem och möjligheter"
ur Lennart Molin (red), *Utmaningar för teologin*, Lidingö 1995
- Erixon, Björne
1996 Låt riket komma (mer)!
- Feldt-Johansson, Wasti
1979 Kvinnan i frikyrkan
- Franson, Fredrik

- 1896 Kvinnan som förkunnare
- Grenholm, Carl-Henric, red.
1981 Metoder för teologer
- Hirdman, Yvonne
1988 "Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning" ur *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 3, 1988
- Johannesson, Jan-Endy
1996 "Kinamissionär Nelly Olsson. En stark kvinna med tydliga mål" ur *tidskrift om svensk pingstmission - Till alla FOLK*, nr 2-3/96
- Kennerberg, Ove
1996 Innanför eller utanför
- Lindberg, Alf
1991 Förkunnarna och deras utbildning
- Ljunghag, Charlotte
1995 Teologiska "Vart tog dom vägen?" Ej publicerad uppsats från Högskolan, Stockholm, 1995
- Nilsson, Nils-Olov
1995 Contextualization and literalism in the female debate in the Swedish and Norwegian movements, 1978-1995
- Samuelsson, Lars
1983 Väckelsens vägar
- Svenhard, Ester
1945 "Tro, kärlek och nitälskan" ur ....., Kristianstad
1945
- Söderlund, G.E.
1928 Den Svenska Pingströrelsens historia, del 2, 1907-27
- Övrigt: Intervju med Judit Johansson, Kristianstad, den 28 november 1996.
Inspelningen är i författarens ägo.

BILAGA /

Enkät

Till: **kvinnliga föreståndare och ordföranden**
11-08
i Svensk Pingströrelse
(enl. Pingströrelsens årsbok 1996)

1996-

Kära vän!

Det är mycket som hänt inom Svensk Pingströrelse de senaste åren, inte minst för oss kvinnor. Uppgifter som varit förbehållna enbart män, har plötsligt öppnat sig även för kvinnor. Du är en av dem och därför skulle jag vilja ställa några frågor till Dig om Din uppgift.

Vem är då jag, som skriver? Jag heter Kerstin Samuelsson, är 42 år, och har hela mitt liv varit en del av Pingströrelsen. Under närmare 20 år har jag arbetat i olika pingstförsamlingar, inkl 7 år som samordnare av Filadelfia Team Action, numera Team Action (International). För närvarande studerar jag på Teologiska Högskolan, Stockholm, där jag nu håller på med en "10 poängs uppsats" om "kvinnor i Pingströrelsen". Jag kommer i den främst att belysa kvinnligt ledarskap. Det är alltså utifrån denna uppsats, som jag skulle vilja höra hur Du upplever Din situation. Jag kommer inte att namnge någon, utan i så fall med resp. persons medgivande. Uppsatsen kommer att vara färdig januari 1997.

Bifogar ett frankerat kuvert, med mitt namn och adress för att underlätta för Dig.

Jag vill verkligen understryka angelägenheten i att Du svarar på frågorna.

Kvinnors situation behöver belysas och därför är Dina svar viktiga. Men om Du trots allt *inte* vill ge Dina synpunkter ber jag Dig skicka tillbaka frågorna obesvarade.

Har Du frågor eller funderingar, får Du gärna höra av Dig.

MED VÄNLIGA HÄLSNINGAR

Kerstin Samuelsson
Bråvallagatan 7; 5 tr;
113 36 STOCKHOLM
Tel 08-317561

PS: Jag skulle behöva Dina synpunkter ganska omgående - dock senast postat den 25/11. Tack för Din hjälp! DS

ENKÄT OM KVINNOR I PINGSTRÖRELSEN

FRÅGA 1

Vilken funktion har Du i församlingen? (Kryssa i det som är aktuellt)

- (icke anställd
(anställd (heltid (halvtid (deltid sen år _____ (Fyll i år)
(församlingsföreståndare sen år _____
(äldste sen år _____
(ordförande i församlingen sen år _____
(ordförande i styrelsen sen år _____
(annat _____ sen år _____

FRÅGA 2

Vilka uppgifter förväntas Du göra i församlingen?

Du göra?

- a) predika (
b) vittna (
c) planera verksamheten (
d) leda verksamheten (

FRÅGA 3

Vilka uppgifter vill

- (a)
(b)
(c)
(d)

- e) dela ut nattvarden ((e)
 f) leda nattvarden ((f)
 g) döpa ((g)
 h) själavårda ((h)
 i) officiant vid begravning ((i)
 j) vigselförrättare ((j)

FRÅGA 4**Varför har Du den uppgift Du har i församlingen?** (Flera svar är tillåtna)

- (Känner mig kallad av Gud till den.
 (Ingen man finns, som kan utföra den.
 (Församlingen har bett mig göra den.
 (

Annat, nämligen _____

FRÅGA 5**Är Du avskiljd för Din uppgift i församlingen?**

- (JA (NEJ, i så fall

varför? _____

FRÅGA 6**Vilken typ av anställning/uppdrag har Du?**

- (Tillsvidare tjänst (Vakans (Annan _____

FRÅGA 7**Vad stämmer in för er församling? Vi har.....** (Kryssa i det som gäller)

- (kvinnor i styrelsen (förutom du själv) (är avskiljda (ej avskiljda
 (kvinnliga äldste (är avskiljda (ej avskiljda
 (kvinnliga diakoner (är avskiljda (ej avskiljda
 (församlingssystrar (är avskiljda (ej avskiljda

Din ålder _____**Civilstånd** _____**Församlingens storlek:** (0 - 50 medl, (50-100 medl, (100-200 medl, (mer än 200 medl**Ev. övriga kommentarer** - Använd baksidan av detta papper.*Frivilliga**uppgifter: Namn:* _____

Adress: _____

Skickas *snarast, senast 25/11*, till mig i bifogat kuvert.- TACK för Din medverkan!